

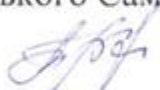
ЗАПОРІЗЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ МЕДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Кафедра фізичної реабілітації, спортивної медицини,
фізичного виховання і здоров'я

ЗАТВЕРДЖЕНО
Декан III медичного
факультету,
доцент Шишкін М.А.
« 16 » 09 2020 р.

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ТЕРАПЕВТИЧНІ ВПРАВИ

РОЗГЛЯНУТО на засіданні Ради факультету Студентського Самоврядування Протокол № 03-1/09 від «18» 09. 2020 р.	РОЗГЛЯНУТО на засіданні Вченої ради факультету Протокол № 1 Від «16» 09. 2020 р.
---	--

1. Загальна інформація про викладача

Дорошенко Едуард Юрійович, д.фіз.вих., професор кафедри фізичної реабілітації, спортивної медицини, фізичного виховання і здоров'я ЗДМУ
e-mail: doroe@ukr.net

Гурєєва Антоніна Михайлівна, к.фіз.вих., доцент кафедри фізичної реабілітації, спортивної медицини, фізичного виховання і здоров'я ЗДМУ
e-mail: gureev@i.ua

Черненко Олена Євгенівна, к.фіз.вих., доцент кафедри фізичної реабілітації, спортивної медицини, фізичного виховання і здоров'я ЗДМУ
e-mail: chernenko.e7@gmail.com

2. Назва, код дисципліни і кількість кредитів

Назва дисципліни: «Терапевтичні вправи».

Код навчальної дисципліни: ОК 19.

Кількість кредитів з дисципліни: 5 кредитів ECTS, 150 годин (лекцій – 18; практичних – 50; СРС – 82).

3. Час і місце проведення навчальної дисципліни

Семестр: 4

Згідно розкладу занять.

4. Пререквізити і постреквізити навчальної дисципліни

Пререквізити (перелік дисциплін, вивчення яких має передувати дисципліні «Терапевтичні вправи»): «Нормальна анатомія людини», «Нормальна фізіологія людини», «Фізичне виховання», «Теорія і методика фізичного виховання».

Постреквізити (перелік дисциплін, для вивчення яких є обов'язковими знання, здобуті при вивченні «Терапевтичні вправи»): «Біомеханіка та клінічна кінезіологія», «Коригуюча гімнастика», «Сучасні фітнес технології», «Основи здорового способу життя», «Гідротерапія», «Моделі надання реабілітаційних послуг», «Клінічна практика з фізичної терапії та ерготерапії при захворюваннях дихальної та серцево-судинної систем», «Клінічна практика з фізичної терапії та ерготерапії при порушенні діяльності опорно-рухового апарату», «Клінічна практика з фізичної терапії та ерготерапії при травмах та захворюваннях нервової системи»

5. Характеристика навчальної дисципліни

5.1 Призначення навчальної дисципліни

Фахівець з фізичної терапії, ерготерапії, перш за все повинен знати теоретичні та практичні основи застосування фізичних вправ з профілактичною та лікувальною метою у комплексному процесі відновлення здоров'я, фізичного стану та працездатності пацієнтів (клієнтів) різних нозологічних форм та людей з особливими потребами. Головне завдання дисципліни «Терапевтичні вправи» - навчити студентів прогнозувати, планувати, встановлювати та коректувати цілі, реалізувати індивідуальну програму фізичної терапії відповідно до наявних ресурсів і оточення, а також знати й вміти застосовувати сучасні

методики та розробляти нові підходи до застосування терапевтичних вправ у відновлювальний та лікувальний процес різних верств населення.

Компетенції, яких набуває студент при вивченні дисципліни:

Інтегральна компетентність	Здатність вирішувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми, пов'язані з фізичною терапією та ерготерапією, що характеризуються комплексністю та невизначеністю умов, із застосуванням положень, теорій та методів медико-біологічних, соціальних, психолого-педагогічних наук.
Загальні компетентності (ЗК)	<p>Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.</p> <p>Здатність діяти на основі етичних міркувань (мотивів).</p> <p>Навички міжособистісної взаємодії.</p> <p>Здатність працювати в команді.</p> <p>Здатність мотивувати людей та рухатися до спільної мети.</p> <p>Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.</p> <p>Здатність спілкуватися іноземною мовою.</p> <p>Здатність планувати та управляти часом.</p> <p>Навички використання інформаційних і комунікаційних технологій.</p> <p>Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.</p> <p>Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.</p> <p>Здатність діяти соціально відповідально та свідомо.</p> <p>Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.</p> <p>Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.</p>
Фахові компетентності спеціальності (ФК)	<p>Здатність пояснити пацієнтам, клієнтам, родинам, членам міждисциплінарної команди, іншим медичним працівникам потребу у заходах фізичної терапії, ерготерапії, принципи їх використання і зв'язок з охороною здоров'я.</p> <p>Здатність аналізувати будову, нормальний та індивідуальний розвиток людського організму та його рухові функції.</p> <p>Здатність трактувати патологічні процеси та порушення і застосовувати для їх корекції придатні засоби фізичної терапії, ерготерапії.</p> <p>Здатність допомогти пацієнту/клієнту зрозуміти власні потреби, обговорювати та пояснювати зміст і необхідність виконання програми фізичної терапії та ерготерапії.</p> <p>Здатність ефективно реалізовувати програму фізичної терапії та/або ерготерапії.</p> <p>Здатність забезпечувати відповідність заходів фізичної терапії та/або ерготерапії функціональним можливостям та потребам</p>

	<p>пацієнта/клієнта.</p> <p>Здатність проводити оперативний, поточний та етапний контроль стану пацієнта/клієнта відповідними засобами й методами та документувати отримані результати.</p> <p>Здатність адаптовувати свою поточну практичну діяльність до змінних умов.</p> <p>Здатність навчати пацієнта/опікунів самообслуговуванню/догляду, профілактиці захворювань, травм, ускладнень та неповносправності, здоровому способу життя.</p>
--	--

5.2 Мета вивчення навчальної дисципліни:

- ознайомити студентів з основними поняттями;
- сформувати фундаментальні знання теоретичних основ та набути практичних вмінь, навичок у застосуванні фізичних вправ з профілактичною та лікувальною метою;
- навчитися прогнозувати, планувати, встановлювати та коректувати цілі, реалізувати індивідуальну програму фізичної терапії відповідно до наявних ресурсів і оточення;
- вміти складати комплекси терапевтичних вправ для людей з різними патологіями в залежності від періоду захворювання та інших чинників;
- знати та вміти застосовувати сучасні методики та розробляти нові підходи до застосування терапевтичних вправ у відновлювальній та лікувальній процес різних верств населення.

5.3 Завдання вивчення дисципліни:

Інтегративні кінцеві програмні результати навчання, формуванню яких сприяє навчальна дисципліна «Терапевтичні вправи»:

- демонструвати готовність до зміцнення та збереження особистого та громадського здоров'я шляхом використання рухової активності людини та проведення роз'яснювальної роботи серед пацієнтів/клієнтів, членів їх родин, медичних фахівців, а також покращенню довкілля громади;
- реалізувати індивідуальні програми фізичної терапії, ерготерапії;
- здійснювати заходи фізичної терапії для ліквідації або компенсації рухових порушень та активності;
- здійснювати заходи ерготерапії для ліквідації або компенсації функціональних та асоційованих з ними обмежень активності та участі в діяльності;
- оцінювати результати виконання програм фізичної терапії та ерготерапії, використовуючи відповідний інструментарій, та за потреби, модифікувати поточну діяльність;
- оцінювати себе критично, засвоювати нову фахову інформацію, поглиблювати знання за допомогою самоосвіти, оцінювати й представляти власний досвід, аналізувати й застосовувати досвід колег.

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студенти повинні:

знати:

- сучасний стан загальних основ етіології, патогенезу та клініки захворювань і пошкоджень;
- особливості перебігу патологічних станів під впливом занять фізичною культурою та спортом;
- клініко-фізіологічні механізми лікувальної дії терапевтичних вправ на організм людини;
- засоби, форми та методи проведення занять терапевтичними вправами в осіб, які мають різні захворювання або пошкодження;
- методи оцінки ефективності застосування терапевтичних вправ.

вміти:

- визначити рівень фізичного розвитку людини з урахуванням біологічного віку;
- визначити рівень фізичного стану та фізичної підготовленості;
- визначати обсяг фізичного навантаження під час занять терапевтичними вправами;
- проводити вибір засобів, форм і методів для занять терапевтичними вправами з урахуванням захворювання чи пошкодження, стадії або періоду їх перебігу, функціонального стану кардіореспіраторної системи та нервово-м'язового апарату, рівня фізичної підготовки й індивідуальних особливостей організму людини;
- розробляти методики проведення занять;
- складати конспекти занять з комплексами фізичних вправ;
- проводити заняття на високому професійному рівні;
- проводити лікарсько-педагогічні спостереження з метою оцінки ефективності використання терапевтичних вправ;
- уміти використовувати набуті знання у практичній діяльності.

мати поняття:

- як поєднувати засоби лікувальної фізичної культури;
- як складати реабілітаційну програму та організувати заняття терапевтичними вправами;
- як проводити індивідуальні та групові заняття.

5.4 Зміст навчальної дисципліни:

Програма навчальної дисципліни «Терапевтичні вправи» складається з 2 змістових модулів: лекцій – 18 год.; практичних – 50 год.; СРС – 82 год.

Змістовий модуль 1. Загальні відомості та обґрунтування необхідності застосування терапевтичних вправ.

Механізм лікувальної дії фізичних вправ на організм людини.

Методичні прийоми дозування фізичних вправ.

Основи цілеспрямованого застосування терапевтичних вправ.

Класифікація фізичних вправ лікувальної спрямованості.

Змістовий модуль 2. Терапевтичні вправи при деяких патологічних станах.

Використання терапевтичних вправ при захворюваннях та ушкодженнях опорно-рухового апарату. Артрити. Артрози.

Терапевтичні вправи при сколіозі, при плоскостопості.

Застосування терапевтичних вправ після переломів кісток та при ампутованих кінцівках.

Використання терапевтичних вправ при захворюваннях серцево-судинної системи.

Використання терапевтичних вправ при інфаркті міокарда.

Використання терапевтичних вправ при гіпертонічній хворобі та при гіпотонічній хворобі.

Терапевтичні вправи при захворюваннях органів дихання.

Використання терапевтичних вправ при захворюваннях органів травлення.

Використання терапевтичних вправ при захворюваннях пов'язаних з порушенням обміну речовин.

Терапевтичні вправи при захворюваннях і травмах центральної нервової системи. Інсульт.

Терапевтичні вправи при травми спинного мозку, дитячих церебральних паралічах.

Специфічні сфери застосування терапевтичних вправ.

Фізичні вправи при малорухомому способі життя та їх специфіка.

5.5 План вивчення навчальної дисципліни:

№ тижня	Назва теми	Форми організації навчання та кількість годин	Завдання для самостійної роботи
Змістовий модуль 1. Загальні відомості та обґрунтування необхідності застосування терапевтичних вправ			
1	Тема 1. Механізм лікувальної дії фізичних вправ на організм людини.	Л - 2 год.; ПЗ - 3 год.; СРС - 4 год.	Опрацювання тем за допомогою навчального матеріалу, який знаходиться на сайті кафедри та розроблених методичних рекомендаціях.
2	Тема 2. Методичні прийоми дозування фізичних вправ.	ПЗ - 3 год.; СРС - 3 год.	Опрацювання тем за допомогою навчального матеріалу, який знаходиться на сайті кафедри та розроблених методичних рекомендаціях. Опрацювання практичних навичок.
3	Тема 3. Основи цілеспрямованого застосування терапевтичних вправ.	Л - 2 год.; ПЗ - 3 год.; СРС - 4 год.	Опрацювання тем за допомогою навчального матеріалу, який знаходиться на сайті кафедри та розроблених методичних рекомендаціях.
4	Тема 4. Класифікація фізичних вправ лікувальної спрямованості.	ПЗ - 3 год.; СРС - 4 год.	Опрацювання тем за допомогою навчального матеріалу, який знаходиться на сайті кафедри та розроблених методичних рекомендаціях.
Змістовий модуль 2. Терапевтичні вправи при деяких патологічних станах			
5	Тема 5. Використання терапевтичних вправ при захворюваннях та ушкодженнях опорно-рухового апарату. Артрити. Артрози.	Л - 2 год.; ПЗ - 3 год.; СРС - 4 год.	Опрацювання тем за допомогою навчального матеріалу, який знаходиться на сайті кафедри та розроблених методичних рекомендаціях. Опрацювання практичних навичок (складання комплексу вправ).
6	Тема 6. Терапевтичні вправи при сколіозі, при плоскостопості.	ПЗ - 3 год.; СРС - 5 год.	Опрацювання тем за допомогою навчального матеріалу, який знаходиться на сайті кафедри та розроблених методичних рекомендаціях. Опрацювання практичних навичок (складання комплексу вправ).
7	Тема 7. Застосування терапевтичних вправ після переломів кісток та при ампутованих кінцівках.	ПЗ - 3 год.; СРС - 6 год.	Опрацювання тем за допомогою навчального матеріалу, який знаходиться на сайті кафедри та розроблених методичних рекомендаціях. Опрацювання практичних навичок (складання комплексу вправ).
8	Тема 8. Використання терапевтичних вправ при захворюваннях серцево-судинної системи.	Л - 2 год.; ПЗ - 3 год.; СРС - 4 год.	Опрацювання тем за допомогою навчального матеріалу, який знаходиться на сайті кафедри та розроблених методичних рекомендаціях. Опрацювання практичних навичок (складання комплексу вправ).

9	Тема 9. Використання терапевтичних вправ при інфаркті міокарда.	ПЗ - 3 год.; СРС - 6 год.	Опрацювання тем за допомогою навчального матеріалу, який знаходиться на сайті кафедри та розроблених методичних рекомендаціях. Опрацювання практичних навичок (складання комплексу вправ).
10	Тема 10. Використання терапевтичних вправ при гіпертонічній хворобі та при гіпотонічній хворобі.	ПЗ - 3 год.; СРС - 4 год.	Опрацювання тем за допомогою навчального матеріалу, який знаходиться на сайті кафедри та розроблених методичних рекомендаціях. Опрацювання практичних навичок (складання комплексу вправ).
11	Тема 11. Терапевтичні вправи при захворюваннях органів дихання.	Л - 2 год.; ПЗ - 3 год.; СРС - 5 год.	Опрацювання тем за допомогою навчального матеріалу, який знаходиться на сайті кафедри та розроблених методичних рекомендаціях. Опрацювання практичних навичок (складання комплексу вправ).
12	Тема 12. Використання терапевтичних вправ при захворюваннях органів травлення.	Л - 2 год.; ПЗ - 3 год.; СРС - 5 год.	Опрацювання тем за допомогою навчального матеріалу, який знаходиться на сайті кафедри та розроблених методичних рекомендаціях. Опрацювання практичних навичок (складання комплексу вправ).
13	Тема 13. Використання терапевтичних вправ при захворюваннях пов'язаних з порушенням обміну речовин.	Л - 2 год.; ПЗ - 3 год.; СРС - 5 год.	Опрацювання тем за допомогою навчального матеріалу, який знаходиться на сайті кафедри та розроблених методичних рекомендаціях. Опрацювання практичних навичок (складання комплексу вправ).
14	Тема 14. Терапевтичні вправи при захворюваннях і травмах центральної нервової системи. Інсульт.	ПЗ - 3 год.; СРС - 6 год.	Опрацювання тем за допомогою навчального матеріалу, який знаходиться на сайті кафедри та розроблених методичних рекомендаціях. Опрацювання практичних навичок (складання комплексу вправ).
15	Тема 15. Терапевтичні вправи при травми спинного мозку, дитячих церебральних паралічах.	ПЗ - 3 год.; СРС – 7 год.	Опрацювання тем за допомогою навчального матеріалу, який знаходиться на сайті кафедри та розроблених методичних рекомендаціях. Опрацювання практичних навичок (складання комплексу вправ).
16	Тема 16. Специфічні сфери застосування терапевтичних вправ.	Л - 2 год.; ПЗ - 3 год.; СРС - 4 год.	Опрацювання тем за допомогою навчального матеріалу, який знаходиться на сайті кафедри та розроблених методичних рекомендаціях. Опрацювання практичних навичок (складання комплексу вправ).
17	Тема 17. Фізичні вправи при малорухомому способі життя та їх специфіка. Підсумкове заняття.	Л - 2 год.; ПЗ - 2 год.; СРС - 5 год.	Опрацювання тем за допомогою навчального матеріалу, який знаходиться на сайті кафедри та розроблених методичних рекомендаціях.

6. Самостійна робота студента

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Механізм лікувальної дії фізичних вправ на організм людини.	4
2	Методичні прийоми дозування фізичних вправ.	3
3	Оформлення призначень та загальна методика занять терапевтичними вправами.	4
4	Класифікація фізичних вправ лікувальної спрямованості.	4
5	Терапевтичні вправи при артриті, артрозі.	4
6	Терапевтичні вправи при сколіозі та плоскостопості.	5
7	Застосування терапевтичних вправ після переломів кісток та при ампутованих кінцівках.	6
8	Терапевтичні вправи при недостатності кровообігу, атеросклерозі, варикозному розширенні вен	4
9	Використання терапевтичних вправ при інфаркті міокарда.	6
10	Використання терапевтичних вправ при гіпертонічній хворобі та при гіпотонічній хворобі.	4
11	Використання терапевтичних вправ при захворюваннях органів дихання.	6
12	Використання терапевтичних вправ при захворюваннях органів травлення.	5
13	Використання ТВ при захворюваннях пов'язаних з порушенням обміну речовин.	5
14	Терапевтичні вправи при захворюваннях і травмах центральної нервової системи. Інсульт.	6
15	Терапевтичні вправи при травмі спинного мозку, дитячих церебральних паралічах та інших захворюваннях центральної нервової системи.	7
16	Застосування терапевтичних вправ у педіатрії та геріатрії.	4
17	Підсумкове заняття.	5
Разом		82

Консультативна допомога: щоденно за необхідністю (1-2 год.) або відповідно до графіку, розміщеному на інформаційному стенді та сайті кафедри.

Контрольні заходи: самостійна робота студентів, яка передбачена в темі поряд із аудиторною роботою, оцінюється під час практичного заняття.

7. Список основної та додаткової літератури

7.1 Основна література

1. Бісмак О. В. Основи фізичної реабілітації: навчальний посібник / О. В. Бісмак, Н. Г. Мельнік. – Харків, 2010. – 120 с.
2. Гурєєва А.М. Теорія і методика фізичного виховання : основи спеціальної термінології у фізичному вихованні : навчальний посібник / А. М. Гурєєва, О. Є. Черненко, Е. Ю. Дорошенко. – Запоріжжя : ЗДМУ, 2020. – 78 с.
3. Козубенко Ю.Л. Лікувальна фізична культура: навч.-метод. посіб. / Ю.Л. Козубенко, М.А. Буц. – Переяслав-Хмельницький (Київ. обл.), 2017-170 с.
4. Ногас А.О. Фізична реабілітація при множиних захворюваннях: навчально-метод. посіб. / А.О. Ногас, І.М. Григус. – Рівне, 2007. – 100с.
5. Основи фізичної реабілітації / А. Магльований, В. Мухін, Г Магльована. – Львів, 2006. – 150 с.

6. Реабілітаційний масаж: підручник / Л.О. Вакуленко, Д.В. Вакуленко, О.В. Кутакова, Г.В. Прилуцька. – Тернопіль, 2019. – 524 с.
7. Соколовський В.С. Лікувальна фізична культура: підручник / В.С. Соколовський, Н.О. Романова, О.Г. Юшковська. – Одеса, 2005. – 234 с.
8. Степашко М.В. Масаж і лікувальна фізкультура в медицині / М.В. Степашко, Л.В. Сухостат. – К., 2010. – 352 с.
9. Фізична реабілітація спортивна медицина: підручник для студентів і лікарів / за заг. ред. В.М. Сокрута. – Краматорськ, 2019. – 480 с.
10. Христова Т.Є. Основи лікувальної фізичної культури: навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів спеціальності «Фізичне виховання» / Т.Є. Христова, Г.П. Суханова. – Мелітополь, 2015 – 172 с.
11. Язловецький В.С. Основи фізичної реабілітації: навч. посіб. / В.С. Язловецький, Г.Е. Верич, В.М. Мухін. – Кіровоград, 2004. – 238 с.

7.2 Додаткова література

1. Василина М. Фізична реабілітація при туберкульозі легень / М. Василина, О. Стасюк // Фізична активність, здоров'я і спорт. – 2012. – № 1 (7). – С. 50–55.
2. Заболевания сердца и реабилитация: пер.с англ.. / под. общ. ред. М.Л. Полока, Д.Х. Шмидта. – К., 2000. – 408 с.
3. Лікувальна фізкультура після інсульту – завдання та етапи [Електронний ресурс]. – Режим доступу: URL : [http:// medicine.co.ua/porad-vid-likariv/4960-lfk-pisla-insylytu.html](http://medicine.co.ua/porad-vid-likariv/4960-lfk-pisla-insylytu.html).
4. Сухан В.С. Лікувальна фізична культура при захворюваннях органів дихання: методичні рекомендації / О.С. Блага, Л.В. Дичка, В.С. Сухан. – Ужгород: АУТДОР-ШАРК, 2014. – 51 с.

7.2 Інформаційні ресурси

1. Бібліотека Запорізького державного медичного університету на традиційних носіях[Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://lib.zsmu.edu.ua>
2. Запорізька обласна універсальна наукова бібліотека ім. О.М. Горького [Електронний ресурс] – Режим доступу <http://zounb.zp.ua/>
3. Національна бібліотека України ім. В.І. Вернадського [Електронний ресурс] www.nbuv.gov.ua
4. Обласна медична бібліотека. – Режим доступу: <http://www.medlib.org.ua>

8. Контроль і оцінка результатів навчання

8.1 Види контролю:

- поточний;
- підсумковий.

8.2 Форми контролю:

Поточна навчальна діяльність здійснюється під час проведення практичних занять і має на меті перевірку рівня підготовленості студента до виконання конкретної роботи. Поточний контроль включає оцінювання початкового рівня знань (усне або письмове експрес-опитування, тестовий контроль з використанням тестових завдань), оцінювання основного етапу практичного заняття (контроль складання комплексів терапевтичних вправ, вирішення типових ситуаційних задач), оцінювання кінцевого рівня знань (вирішення ситуаційних задач з показом та поясненням застосування конкретних вправ).

Рекомендовані до застосування такі засоби діагностики рівня підготовки студентів: тестовий контроль, розв'язування ситуаційних задач, контроль практичних навичок, усна співбесіда з викладачем та завідувачем кафедри.

Для оцінювання **поточної навчальної діяльності** встановлюється єдина шкала, яка визначає фіксовані значення для максимально можливої та мінімально необхідної кількості балів (110 балів, якщо поточні оцінки – «відмінно» та 60 балів, якщо поточні – «задовільно».

До 110 максимальних балів можуть додаватись бали за індивідуальну роботу – не більше 10). Бали за поточну успішність прив'язуються до середньої арифметичної оцінки за традиційною чотирибальною системою незалежно від кількості занять в модулі. При цьому враховуються усі види робіт, передбачені методичною розробкою для запланованої теми.

Підсумковий контроль здійснюється у формі іспиту

До іспиту допускаються студенти, котрі виконали всі види навчальних завдань, відвідали усі аудиторні навчальні заняття передбачені навчальною програмою та при вивченні дисципліни набрали за поточну навчальну діяльність не меншу за мінімальну (60 балів).

Саме іспит складається з тестової частини та проводиться у формі тестування на паперових носіях з залученням потужностей центру тестування (або комп'ютерного тестування) для потоку або кількох академічних груп (курсу) (50% від оцінки за іспит, або 25% – за дисципліну) та усної співбесіди з екзаменаторами (50% від оцінки за іспит, або 25% – за дисципліну).

Максимальна кількість балів, яку може отримати студент – 80 балів, мінімальна – 50.

Іспит проводиться в окремий день, спочатку тестова частина, після – усна співбесіда з екзаменатором.

Форма проведення усної частини іспиту (екзаменаційний білет, ситуаційні задачі тощо) та критерії оцінювання розробляються кафедрою та затверджуються цикловими методичними комісіями.

Іспит проводиться відповідно до графіку навчального процесу, складеного навчальним відділом та затвердженим ректором (першим проректором).

Якщо студент не склав однієї із складових частин іспиту, він вважається таким, що іспит склав «незадовільно».

На перескладанні студент перескладає ту частину іспиту, яку він не склав.

Перескладання іспиту відбувається відповідно складеного навчальним відділом та відповідним деканатом графіку.

Кінцева оцінка з завершеної дисципліни включає:

- 50% оцінювання поточної успішності;
- 50% іспиту (заноситься до електронної відомості вручну).

Максимальна кількість балів, які можуть отримати студенти при засвоєнні дисципліни складає:

Види навчальної діяльності	Кількість балів
Максимальна кількість балів за поточну навчальну діяльність на практичних заняттях	110
Індивідуальна робота (підготовка огляду наукової літератури, або проведення наукового дослідження).	10
Іспит	80
РАЗОМ сума балів	200

9. Політика навчальної дисципліни

Обов'язкове дотримання академічної доброчесності студентами, а саме:

- самостійне виконання всіх видів робіт, завдань, форм контролю, передбачених робочою програмою даної навчальної дисципліни;
- посилення на джерела інформації у разі використання ідей, розробок, тверджень, відомостей;
- дотримання норм законодавства про авторське право і суміжні права;
- надання достовірної інформації про результати власної навчальної (наукової, творчої) діяльності, використанні методики досліджень і джерела інформації.